

14.10.2022

Kunta- ja aluehallinto-osasto

HUS-yhtymän lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmä

Tausta ja valmisteluryhmän asettaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021) 2 § 4 momentin mukaan HUS-yhtymä on hyvinvointialueesta annetun lain 58 §:ssä tarkoitettu hyvinvointiyhtymä ja siihen sovelletaan muun muassa, mitä hyvinvointialueesta annetun lain 15 ja 16 §:ssä säädetään.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15.1 §:n mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Valtioneuvosto on tehnyt 16.6.2022 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2023. Päätöksen mukaan HUS-yhtymän lainanottovaltuus on 288 857 852 euroa.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15.3 §:n mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. HUS-yhtymä on jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 25.8.2022.

Lain mukaan valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon. Valtiovarainministeriö asetti 7.9.2022 HUS-yhtymän lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän. Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi neuvotteleva virkamies Ville Salonen

valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat budjettineuvos Tero Tyni valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Jussi Lind sosiaali- ja terveysministeriöstä, erityisasiantuntija Jaana Määttä sisäministeriöstä sekä investointijohtaja Tomi Kauppinen HUS-yhtymästä. Valmisteluryhmän asiantuntijasihteerinä toimi erityisasiantuntija Jasper Saarinen valtiovarainministeriöstä. Valmisteluryhmän toimikausi oli 7.9. – 14.10.2022.

Asiantuntijoina valmisteluryhmän kuultavina olivat HUS-yhtymästä talousjohtaja Jari Finnilä, hallintojohtaja Suvi Posio, rahoituspäällikkö Aija Salomaa ja kiinteistöjohtaja Vesa Vainiotalo.

Lainanottovaltuuden muuttamisen edellytykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä tarkennettiin hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä hallituksen esitykseen (HE 241/2020 vp) verrattuna. Perustuslakivaliokunta painotti perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluvaa valtion vastuuta huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään, ja totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli syytä täydentää sääntelyä palvelutarpeiden edellyttämien investointien — laajasti ymmärrettynä — turvaamiseksi hyvinvointialueilla (PeVL 17/2021 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti lausunnon johdosta kiireellisyysedellytyksen poistamista. Valiokunta totesi mietinnössään (StVM 16/2021 vp), että tämän poiston myötä valtioneuvoston tulee muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta aina, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämistä varten kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

HUS-yhtymän tulorahoitus ja tätä kautta liikkumavara investointien toteuttamiseen poikkeaa hyvinvointialueista siten, että HUS-yhtymän tulorahoitus koostuu pääosin jäsenalueiden maksuosuuksista ja muista myyntituotoista, kun taas hyvinvointialueiden tulorahoitus koostuu pääosin valtion rahoitusosuudesta. HUS-yhtymän omistajina Helsingin kaupunki ja Uudenmaan hyvinvointialueet määrittävät siis pitkälti kuinka paljon HUS-yhtymällä on tulorahoitusta käytettävänä toimintakulujen ja investointien rahoittamiseen. Hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin ao. tehtävien valtion rahoitus taas määräytyy hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) mukaisesti siten, että niissä huomioidaan muun muassa palvelutarve- ja olosuhdetekijöitä. HUS-yhtymä ei voi myöskään saada mainitun rahoituslain 11 §:n mukaista lisärahoitusta.

HUS-yhtymän mukaan valtioneuvoston 16.6.2022 päättämä HUS-yhtymän lainanottovaltuus ei ole riittävä kattamaan kaikkia ennen vuotta 2023 käynnistettyjä ja vuonna 2023 käynnistettäviä sidottuja ja välttämättömiä investointihankkeita. Mainitut investointitarpeet liittyvät pääosin jo käynnistettyihin rakennushankkeisiin, joille on myönnetty sosiaali- ja terveysministeriön toimesta

poikkeuslupa, ja niihin liittyviin sekä muihin välttämättömiin laiteinvestointeihin ja tietohallintoinvestointeihin. Ennen vuotta 2023 käynnistettyjen merkittävimpien rakennushankkeiden välttämättömyysharkinta on siis jo toteutettu aiemmin sosiaali- ja terveysministeriön poikkeuslupakäsittelyprosessin kautta. Tällaisia rakennushankkeita ovat muun muassa Siltasairaalan ja Tammissairaalan hankkeet, Naistenklinikan A-osan peruskorjaus, Jorvin sairaalan K-leikkausosaston peruskorjaus ja uusi vuodeosastorakennus sekä Hyvinkään sairaalan osastoihin liittyvät peruskorjaukset ja julkisivutyö.

Investointeja vastaavien sopimusten osuus vuoden 2023 lainanottotarpeesta on huomattava, yhteensä 521,9 milj. euroa. Tämä koostuu lähes yksinomaan Laakson yhteissairaala -hankkeesta, josta HUS-yhtymän vastattavaksi kuuluu arviolta 500 milj. euron osuus. Laakson yhteissairaalahankkeelle on myönnetty sosiaali- ja terveysministeriön poikkeuslupa. Laakson yhteissairaala –hanke on Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän yhteishanke, jota hallinnoi em. tahojen yhdessä perustama ja omistama yhtiö. HUS-yhtymän rahoitusvastuu hankkeen investointikustannuksista muodostuu hankkeen etenemisen myötä tulevana vuosina yhtiölle maksettavista palvelumaksuista, joiden yhteenlaskettu määrä on tämän hetken arvion mukaan 500 milj. euroa. HUS-yhtymän pysyvien vastaavien investointiohjelmaan sisältyy lisäksi yhtiön pääomittamista vuosina 2021-2030 sekä hankkeeseen liittyviä laite- ja tietojärjestelmäinvestointeja. Helsingin kaupunki toisena omistajana on sitoutunut vastaaviin investointeihin osaltaan.

Valmisteluryhmä toteaa, että HUS-yhtymän ennen vuotta 2023 aloitetusta ja vuoden 2023 aikana aloitettavista investoinneista ainakin käynnistetyt sairaalarakennushankkeet irtaimisto- ja ICT -hankintoihin sekä investointeja vastaavista sopimuksista Laakson yhteissairaala –hanke ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä HUS-yhtymän järjestämistä välttämättömyyteen kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. HUS-yhtymällä on näiden lisäksi vuosittain lähinnä pienehköjä peruskorjaushankkeita sekä laitteita ja tietohallintoa koskevia investointitarpeita, joita voidaan pitää laissa tarkoitettulla tavalla niin ikään välttämättöminä investointeina.

Vuonna 2023 aloitettavaksi suunnitellun Meilahden apteekin, keskuskeittiön ja pysäköinnin uudisrakennushankkeen osalta valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoa, jonka mukaan HUS-yhtymän yhtymäkokouksen tulee ottaa erikseen kantaa hankekokonaisuuden välttämättömyyteen esitetystä laajuudesta ja aikataulusta. Lainanottovaltuuden lopullinen määrä mainitun hankkeen osalta määrittäytyy yhtymäkokouksen päätöksen mukaisesti kuitenkin niin, että määrä ei voi ylittää liitteenä olevassa investointisuunnitelmassa esitettyä kokonaismäärää (210 milj. euroa). Hankkeen kustannuksissa voidaan kuitenkin ilman erillistä käsittelyä ottaa huomioon rakentamisen tarjoushintaindeksin 1/2022 jälkeinen muutos yhtymäkokouksen päätöksen mukaisesti. Mikäli yhtymäkokous päättää muuttaa

hankkeen em. kokonaismäärää esimerkiksi nyt esitettyä pienemmäksi, HUS-yhtymän vuoden 2023 lainanottovaltuuden lopullista määrää pienennetään vastaavalla määrällä. Valtiovarainministeriö ilmoittaa HUS-yhtymälle viipymättä mahdollisesti muutetun lopullisen lainanottovaltuuden määrän. Edellä mainittu uudisrakennushankkeen kokonaismäärä ei sisällä tarvittavaa laite- ja kaluste- eikä ICT-varustelua.

Välttämättömien investointien ja investointeja vastaavien sopimusten ennakoitu rahallinen arvo 1 411 510 000 euroa perustuu HUS-yhtymän esittämään arvioon. Valmisteluryhmä ei ole arvioinut yksittäisten irtaimen omaisuuden hankintojen välttämättömyyttä, minkä vuoksi lainanottovaltuuden muuttamiselle esitetään välttämättömyyteen liittyvää ehtoa. Muutetulla lainanottovaltuudella rahoitettavien investointien välttämättömyys olisi arvioitava HUS-yhtymässä ennen investointien toteuttamista.

Tarvittavan lainanottovaltuuden suuruus

Välttämättömiä investointeja ja investointeja vastaavia sopimuksia pystytään kattamaan vuoden 2023 tulorahoituksella yhteensä n. 91,5 milj. euron osuudella sekä n. 0,2 milj. euron rahoitusosuudella (avustuksilla). Sen sijaan rahavaroja tai omaisuuden luovutustuloja ei ole tämän hetken arvion mukaan käytettävissä edellä mainittujen investointien tai investointeja vastaavien sopimusten kattamiseen.

Valmisteluryhmä esittää, että HUS-yhtymän lainanottovaltuus vuodelle 2023 olisi 1 319 829 000 euroa. Lainanottovaltuudella rahoitetaan investointeja vastaavia sopimuksia 521 850 000 euroa, jolloin tarvittavaksi pitkäaikaisen lainan määräksi muodostuu 797 979 000 euroa.

Lainanottovaltuuden muuttaminen johtaa HUS-yhtymän lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään. Tämän vuoksi valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoa, jonka mukaan HUS-yhtymän olisi laadittava tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, joka varmistaa HUS-yhtymän lainanhoitokyvyn pitkällä aikavälillä. Lainanottovaltuuden muuttamiselle esitettävät ehdot on lueteltu kootusti seuraavassa asiakohdassa.

HUS-yhtymälle asetettavat ehdot

Valmisteluryhmä esittää, että lainanottovaltuuden muuttamiselle asetetaan seuraavat ehdot:

- Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan liitteessä esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä HUS-yhtymän järjestämistä vastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. HUS-yhtymän tulee varmistaa ennen ao. investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se,

että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.

- HUS-yhtymän tulee käsitellä yhtymäkokouksessa omana kohtanaan Meilahden apteekin, keskuskeittiön ja pysäköinnin uudisrakennushankkeen kokonaisuus (arvo 209 milj. euroa) ja ottaa kantaa siihen, onko hankekokonaisuus **esitettyssä laajuudessaan ja aikataulussaan** hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämätön HUS-yhtymän järjestämistä vastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai palveluiden edellytysten turvaamiseksi. HUS-yhtymä raportoi asian käsittelystä ja yhtymäkokouksen kannasta valtiovarainministeriölle viipymättä yhtymäkokouksen jälkeen. Lainanottovaltuuden lopullinen määrä mainitun hankkeen osalta määrittyy yhtymäkokouksen päätöksen mukaisesti kuitenkin niin, että määrä ei voi ylittää tässä esitettyä kokonaismäärää (209 milj. euroa).
- HUS-yhtymä laatii ja toimittaa valtiovarainministeriölle 15.11.2022 mennessä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman, joka varmistaa HUS-yhtymän lainanhoitokyvyn pitkälläkin aikavälillä ja turvaa lakisääteiset palvelut. Ohjelma käydään läpi Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden kanssa HUS-yhtymän yhtymähallituksessa 14.11.2022 ja tavoitteena esittää ohjelma yhtymäkokouksen päätettäväksi 14.12.2022. Ohjelma sisältää kokonaisvaltaisen tarkastelun HUS-yhtymän toiminnasta ja taloudesta sekä tulonmuodostuksesta mukaan lukien palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on ilmeistä, että toimenpiteet eivät ole riittäviä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa HUS-yhtymälle 9.12.2022 mennessä. HUS-yhtymä voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 31.12.2022 mennessä. HUS-yhtymä raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Muita näkökulmia

HUS-yhtymän tulee laatia talousarvio ja -suunnitelma vuosille 2023–2025 siten, että se on hyvinvointialueesta annetun lain mukaan tasapainossa.

Hyvinvointialueesta annetun lain 123 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueen lainanottovaltuutta muutetaan. Mainittua lain kohtaa sovelletaan myös HUS-yhtymään.

Helsingissä 14.10.2022

Ville Salonen

Tero Tyni

Jussi Lind

Jaana Määttä

Tomi Kauppinen

Liite

HUS-yhtymän laatima laskelma lainanottovaltuuden muutostarpeesta

Liite

HUS-yhtymän vuoden 2023 lainanottotarve - kooste investoinneista ja niitä vastaavista sopimuksista sekä niiden rahoituksesta

Summat tuhansina euroina (1 000 €).

	2023	2024	2025	2026	2027 ja myöh.	Yhteensä
Taseinvestoinnit:						
Osakkeiden hankinta yhteensä	4 700	5 000	5 000	5 000	16 000	35 700
Rakennusinvestoinnit yhteensä	178 150	152 605	114 065	74 050	155 020	673 890
Laitteinvestoinnit yhteensä	41 280	6 300	10 700	15 000	14 500	87 780
Tietohallintoinvestoinnit yhteensä	22 000	24 170	21 050	18 770	6 300	92 290
Taseinvestoinnit yhteensä	246 130	188 075	150 815	112 820	191 820	889 660
Investointeja vastaavat sopimukset:						
Laakson yhteissairaalahanke	500 000					500 000
Muut leasing ja laitehankintayhtiön investoinnit	16 110	3 370	2 370			21 850
Investointeja vastaavat sopimukset, yht.	516 110	3 370	2 370			521 850
HUS investoinnit yhteensä (kaikki rahoitusmuodot)						1 411 510
Rahoitusosuudet investointeihin	230					230
v. 2023 nettotulorahoituksella katettava osuus	91 451					91 451
Lainanottovaltuustarve v. 2023						1 319 829

Lainanottovaltuus 2023/VN 16.6.2022

288 858

Lainanottovaltuus, lisätarve 16.6.2022 päätökseen

1 030 971